

משבר הקורונה מותיר נשים מבקשות מקלט ללא גישה לשירותי בריאות האישה ומסכן את בריאותן ובריאות ילדיהן

מאז פרוץ משבר הקורונה נותרו מאות נשים חסרות מעמד - ביניהן מבקשות מקלט השוהות בישראל כדין - ללא גישות לשירותים רפואיים, ובפרט ללא מעקבי היריון ושירותי בריאות האישה. כתוצאה מכך הן ניצבות בסיכון מוגבר להידרדרות בבריאותן ובבריאות ילדיהן. רבות מהנשים מבקשות המקלט נאלצות להתמודד לבדן לא רק עם קשיי החיים בישראל, ללא מעמד וללא זכויות, אלא גם עם אימת העבר הקשה שהיה מנת חלקן טרם כניסתן לישראל: רבות מהן נחטפו, נשבו ועונו במחנות העינויים בסיני וכיום **סובלות מתסמינים פוסט טראומטיים ומההשלכות של האלימות הנפשית, הפיסית ומינית הקשה שעברו.** הן אינן זוכות לתמיכה ולמענים רפואיים ורווחתיים בישראל.

עקב משבר הקורונה הצטמצמו משמעותית השירותים שמעניקות מרפאות המתנדבים לאוכלוסייה הזרה, זאת במקביל לכך שרבות מהנשים איבדו את פוליסות הביטוח הפרטי בעקבות המשבר הכלכלי וגל הפיטורים המאסיבי, ביטוח שאיפשר להן בדוחק לזכות בשירותי בריאות שוטפים בקהילה. כתוצאה מכך - **מאות נשים, ביניהן נשים רבות בהיריון, נותרו ללא כל מעקב וטיפול רפואי.**

בחודשים האחרונים עדה המרפאה הפתוחה של **רופאים לזכויות אדם** לעליה משמעותית במספר הפונות בבקשה לשירותי בריאות האישה ובפרט למעקבי היריון. נכון לסוף אוקטובר רשימת המתנה למרפאת הנשים של רל"א מונה מעל ל-80 נשים – כ-85% מהן נמצאות בהיריון ונזקקות למעקבים סדירים, אשר בהעדר ביטוח רפואי נמנעים מהן.

גם נשים שנזקקות לסיוע באמצעי מניעה, הפסקות היריון, טיפולים גניקולוגיים סדירים, בדיקות איבחוניות לסרטן צוואר הרחם וסרטן השד, אינן זוכות למענה. צוות מרפאת המתנדבים אינו עומד בעומס, ונאלץ לדחות רבות מהפונות ולשלוח אותן בליט ברירה למיון במידה ומצבן יוחמר. נשים בהיריון המוגדר כהיריון בסיכון גבוה אינן זוכות למעקבים ולבדיקות, ונמצאות בסיכון מוגבר לשלומן ולחיי העובר. היעדר מעקבי היריון מוסדרים מציבים את מבקשות המקלט לסיכון מוגבר ללידות מוקדמות, ליותר ניתוחי חירום ואשפוזים בטיפול נמרץ ילודים.

רקע

על פי ההערכות, בישראל חיות כ-5,000 נשים מבקשות מקלט, ללא מעמד מוסדר וללא רשת ביטחון סוציאלית, נשים אלו מהוות את אחת מהאוכלוסיות העניות והפגיעות ביותר בישראל. **ישראל אינה מחילה את חוק ביטוח בריאות ממלכתי על מבקשי המקלט** - כתוצאה מכך אין להם גישה לשירותי הבריאות הציבוריים אלא במקרי-חירום, כשחיייהם בסכנה. כדי לקבל טיפול מבקשי המקלט נאלצים לחכות להתדרדרות במצבם, שכן רק אז יזכו לטיפול בחדרי המיון - ולאחר שמתייצב מצבם, הם משוחררים לבתייהם בלי המשך טיפול, מעקב או תרופות,

מי מבין מבקשות המקלט שמועסקת, זכאית לביטוח פרטי מטעם המעסיק. אלא שסל השירותים שמוגש במסגרת הביטוח הפרטי הוא מוגבל. זאת ועוד, הביטוח מותנה בהמשך ההעסקה. גל הפיטורים של מבקשי ומבקשות המקלט בעקבות משבר הקורונה הוביל לכך שרבות איבדו את הביטוח ואיתו את הנגישות לטיפול רפואי, לרבות לבעיות כרוניות וקשות. **על פי ההערכות, כ-80 אחוזים ממבקשי ומבקשות המקלט איבדו את עבודתם בעקבות המשבר.**

במחצית השנה האחרונה חלה עליה של מאות אחוזים במספר הפניות שנתקבלו ברופאים לזכויות אדם ממבקשי מקלט בבקשת סיוע במיצוי זכויות מול חברות הביטוח לאור אובדן הרצף הביטוחי בעקבות המשבר הכלכלי. כמחצית מהפניות הגיעו מנשים, אשר נותרו ללא נגישות לטיפול רפואי בעיצומה של מגיפה משתוללת.

מעקבי היריון

עד לאחרונה חסרות מעמד וחסרות ביטוח שמתגוררות באיזור ת"א יכלו להינות משירותי בריאות האישה בחינם במרפאת המתנדבים הפתוחה של **רופאים לזכויות אדם** וכן משירותי מעקב היריון בסיסיים תמורת השתתפות עצמית בעלויות מופחתות – במסגרת מרפאת המתנדבים הצמודה למיון הקדמי של חברת טרם. עם פרוץ משבר הקורונה הצטמצמו שירותי המרפאות, ובכלל זה נאלצה מרפאת המתנדבים של טרם לצמצם את שירותי

מעקב ההיריון שהגישה עד כה. משמעות הדבר היא כי בדיקות ומעקבים שדורשים הפניה למעבדות חיצוניות – אינן מבוצעות באורח סדיר.

המצוקה בשטח ניכרת: מדי שבוע מגיעות אל רופאים לזכויות אדם פניות מנשים בהיריון שעד כה הצליחו בדוחק להסתמך על המעקבים שהוצעו במרפאת טרם, וכיום גם הללו נמנעים מהן. זאת ועוד, אין במסגרת מרפאות המתנדבים מענה לנשים המצויות בהיריון בסיכון גבוה ובכלל זה בסוכרת היריון. הללו נשלחות למעקבים ביחידות להיריון בסיכון גבוה בבתי החולים, אותם עליהן לממן מכיסן. מיותר לציין כי מרבית הנשים שבנדון אינן מסוגלות לעמוד בתעריפים של השירותים הנדרשים, ונותרות ללא מעקב.

ילדי מבקשות המקלט מצויים בסכנה ממשית לאבד את ביטוח הבריאות שלהם

לפי הערכות ישנם כיום בישראל כ-7,000 קטינים חסרי מעמד, ילדי מבקשי מקלט, מרביתם נולדו בישראל. משרד הבריאות בשיתוף עם קופת חולים מאוחדת מאפשר להורים לבטח את ילדיהם במסגרת הסדר ביטוחי ייעודי שמאפשר להם להינות מסל שירותים מקביל בהיקפו לזה שניתן לילדים ישראלים. קבלת השירותים מותנית בתשלום סדיר של דמי הביטוח, כאשר הפסקת התשלום גוררת קטיעת הטיפול הרפואי ומניעתו. גל הפיטורין המאסיבי בקרב מבקשי המקלט הוביל לקושי הולך וגובר של ההורים לעמוד בתשלומים. במקביל היקף החובות שצוברים ההורים עולה ותופח מדי חודש. אל רופאים לזכויות אדם הגיעו בחודשיים האחרונים עשרות משפחות שמתקשות להתמודד עם החובות התופחים לקופה. בחלק מהמקרים ילדיהם סורבו לקבל שירותים בגלל החוב. בהיעדר צפי ריאלי לחזרה לשוק העבודה, קיים חשש ממשי שההורים לא יוכלו לכסות את החובות התופחים לקופה וילדיהם יאבדו את הביטוח.

הדרת מבקשות המקלט וילדיהן ממערכת הבריאות הציבורית גובה מחיר יקר מבריאותן ומציבה אותן ואת

ילדיהן בסיכון מוגבר: בהיעדר ביטוח ובהיעדר נגישות לשירותי רפואה סדירים בקהילה, נאלצות הנשים וילדיהן להמתין עד להדרדרות מסוכנת בבריאותם - רק אז יוכלו ליזכות בטיפול חירומי דרך חדרי המיון בבתי החולים.

בעיצומו של משבר הקורונה, הדרת מבקשות המקלט וילדיהן ממערכת הבריאות הציבורית גובה מחירים יקרים גם ממערכת הבריאות ומהחברה הישראלית בכללה. הסדר ביטוח בריאות מסובסד למבקשי המקלט, שיאפשר להם לקבל טיפול ומעקבים סדירים בקהילה, הוא הפתרון הנכון יותר עבור מערכת הבריאות. עד להסדרת ביטוח, המדינה מוכרחה למצוא פתרון שיאפשר לילדים להמשיך לקבל טיפול רפואי במסגרת ההסדר עם קופ"ח מאוחדת, ושינגיש שירותי בריאות האישה למבקשות המקלט. בשעה קשה זו - אסור להשאיר את הנשים והילדים הללו מאחור.